

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДЕТЕРМІНАНТ НА СТАН ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ З РФ

Слабкий Геннадій Олексійович

д.мед.н., професор
завідувач кафедри наук про здоров'я
g.slabkiy@ukr.net

Білак-Лук'янчук Вікторія Йосипівна

к.мед.н., доцент
доцент кафедри наук про здоров'я
bilak.vika@gmail.com

Іванинна Мар'яна Михайлівна

магістр громадського здоров'я
kostyk.mariana@student.uzhnu.edu.ua
Ужгородський національний університет
м. Ужгород, Україна

Анотація. За результатами проведеного дослідження встановлено, що в умовах війни рф проти України відмічається погіршення соціально-економічних детермінант та високий рівень їх негативного впливу на формування громадського здоров'я українського населення. В першу чергу відмічається погіршення психічного здоров'я населення в результаті його ментального виснаження та розвиток нових і загострення існуючих хронічних неінфекційних захворювань, виявлення захворювань в занедбаних стадіях, ризик захворювання на інфекційні хвороби.

Ключові слова: війна, вплив, громадське здоров'я, соціально-економічні детермінанти, соціологічне дослідження.

Вступ. На рівні Всесвітньої організації охорони здоров'я визначено, що соціально-економічні детермінанти є одними із основних детермінант формування громадського та особистого здоров'я населення, які відображають в тому числі рівень соціального та економічного розвитку держав і стан їх відношення до забезпечення рівності різних категорій населення по відношенню до здоров'я [1-3].

Мета роботи. Дослідити вплив соціально-економічних детермінант на стан формування громадського здоров'я в Україні в умовах війни.

Матеріали та методи. *Матеріали дослідження:* дані наукових інформаційних джерел та результати соціологічного дослідження, яким охоплено 50 респондентів. В ході проведення дослідження збережено конфіденційність інформації про респондентів. Участь у дослідженні була добровільною. Активність респондентів склала 55,6% (роздано 90 анкет для проведення соціологічного опитування). *Методи дослідження:* біблосемантичний, соціологічний, медико-статистичний та структурно-логічного аналізу.

Результати.

В табл.1 представлено характеристику респондентів – учасників соціологічного дослідження.

Таблиця 1

Характеристика респондентів - учасників соціологічного дослідження

Характеристика	абс	%
Всього	50	100
Постійні жителі Закарпатської області	32	64,0
Вимушені переселенці	18	36,0
Чоловіки	15	30,0
Жінки	35	70,0
Особи працездатного віку	32	64,0
Особи пенсійного віку	18	36,0
Особи із інвалідністю	4	8,0

Представлені в табл.1 дані про респондентів вказують на те, що в проведеному соціологічному дослідженні прийняли участь як постійні жителі Закарпатської області так і вимушені переселенці. Більшу частку респондентів склали жінки (70,0%) та особи працездатного віку (64,0%).

В табл. 2 наведемо результати соціологічного дослідження щодо впливу соціально-економічних детермінант воєнного часу на формування громадського здоров'я в Україні.

Вплив соціально-економічних детермінант воєнного часу на стан здоров'я населення

Детермінанти та характеристика їх змін	% опитаних	Вплив на здоров'я	% опитаних
Зниження економічного рівня забезпечення населення	92,0	Загострення існуючих та розвиток нових соціальнозначущих ХНІЗ, ризик захворювання на інфекційні захворювання, ризик передчасної смерті в т.ч. без отримання необхідної медичної допомоги.	84,0
Високий рівень вимушеної міграції населення	100,0	Ментальне виснаження. Загострення існуючих та розвиток нових ХНІЗ, ризик захворювання на інфекційні захворювання, ризик передчасної смерті в т.ч. без отримання необхідної медичної допомоги.	88,0
Вимушений розрив сімей. Втрата зв'язку з рідними	76,0	Ментальне виснаження. Порушення психіки та поведінки. Надмірне вживання алкоголю та психоактивних речовин.	72,0
Трагічна втрата близьких. Постійний страх за життя і здоров'я рідних та близьких людей	48,0	Ментальне виснаження. Порушення психіки та поведінки. Надмірне вживання алкоголю та психоактивних речовин. Ризик формування саморуйнівної поведінки.	48,0
Низький рівень мобільного зв'язку та інтернету або його/їх відсутність (вимушена ізоляція)	78,0	Ментальне виснаження. Порушення психіки та поведінки. Надмірне вживання алкоголю та психоактивних речовин.	62,0
Зниження якості умов проживання та порушення комфортного алгоритму життя	82,0	Загострення існуючих та розвиток нових соціальнозначущих ХНІЗ, ризик захворювання на інфекційні захворювання, ментальне виснаження.	70,0
Низький рівень можливості працевлаштування	36,0	Ментальне виснаження. Порушення психіки та поведінки. Надмірне вживання алкоголю та психоактивних речовин.	30,0
Відсутність мотивації та умов для здорового способу життя	84,0	Загострення існуючих та розвиток нових ХНІЗ, ризик	80,0

		захворювання на інфекційні захворювання.	
Зниження рівнів відповідального відношення до здоров'я, як до особистого пріоритету	84,0	Загострення існуючих та розвиток нових ХНІЗ з їх виявленням в занедбаних стадіях, ризик захворювання на інфекційні захворювання, надмірне вживання алкоголю та психоактивних речовин, підвищення рівнів інвалідизації та передчасної смертності населення.	72,0
Недоступність (зниження рівня доступності) послуг психологічної підтримки населення в критичних станах	42,0	Ментальне виснаження. Порушення психіки та поведінки. Надмірне вживання алкоголю та психоактивних речовин. Ризик формування саморуйнівної поведінки.	34,0
Значне зниження доступу до медичних послуг та лікарських засобів	78,0	Загострення існуючих та розвиток нових ХНІЗ, зростання рівня занедбаних форм захворювань, підвищення рівня інвалідизації населення, ризик передчасної смерті в т.ч. без отримання необхідної медичної допомоги.	62,0

В результаті війни відмічається значне зниження рівня всіх соціально - економічних детермінант громадського здоров'я населення та поява нових негативних таких як: високий рівень вимушеної міграції населення, вимушений розрив сімей. втрата зв'язку з рідними, трагічна втрата близьких. постійний страх за життя і здоров'я рідних та близьких людей, зниження якості умов проживання та порушення комфортного алгоритму життя, низький рівень можливості працевлаштування, значне зниження доступу до медичних послуг та лікарських засобів.

Даний стан соціально-економічних детермінант негативно впливає на стан здоров'я населення України. В першу чергу це стосується ментального виснаження населення з наступним порушенням психіки та поведінки з надмірним вживанням алкоголю та психоактивних речовин та високим ризиком формування саморуйнівної поведінки, загострення існуючих та розвиток нових хронічних неінфекційних в тому числі соціально - значущих захворювань (ХНІЗ), ризик захворювання на інфекційні захворювання, підвищення рівня

інвалідизації населення, ризик передчасної смерті в т.ч. без отримання необхідної медичної допомоги.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що в умовах війни рф проти України відмічається погіршення соціально-економічних детермінант та високий рівень їх негативного впливу на формування громадського здоров'я українського населення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. The European health report 2012: charting the way to well-being [Доклад о состоянии здравоохранения в Европе, 2012 г: курс на благополучие]. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2013 (<http://www.euro.who.int/en/what-we-do/data-and-evidence/european-healthreport-2012>)

2. Комиссия по социальным детерминантам здоровья. Ликвидировать разрыв в течение жизни одного поколения. Соблюдение принципа справедливости в здравоохранении путем воздействия на социальные детерминанты здоровья. Заключительный доклад Комиссии по социальным детерминантам здоровья. Женева, Всемирная организация здравоохранения, 2009 (http://www.who.int/social_determinants/thecommission/finalreport/ru/index.html).

3. Промежуточный отчет о социальных детерминантах и различиях по показателям здоровья в Европейском регионе ВОЗ —исполнительное резюме. Копенгаген, Европейское региональное бюро ВОЗ, 2010 (http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0017/124460/e94370R.pdf)